

Yeni erkek rolü

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Strazburg'da katıldığım, Avrupa Konseyi tarafından düzenlenen "Eşitliği güçlendirmek kadınlar ve erkekler için ortak bir öge" başlığını taşıyan toplantı birçok

yönden ilginç sonuçlar üretmiş, yeni bakış açıları ortaya koymuştu.

Batı toplumlarının ve genel olarak dünyanın ulaştığı yeni sentezler, insanları ve örgütleri eşitlik konusunda bir dizi yeni arayışa yöneltmiştir. Onların başında da şimdi bu toplantıda görüldüğü üzere, dünya üstünde kadınlara uygulanan baskıyı azaltmak, onları toplumun eşit ve özgür bireyleri haline getirmek için erkekleri de tartışmak düşüncesi gelmektedir.

Aslında feminist hareket toplum içindeki erkek konumunu başından bu yana tartışmaktadır. Fakat o irdeleme daha çok suçlayıcı ve dışlayıcı bir mantığa dayanmaktaydı. Bugünkü yönelimde ise erkeğin, kadının yaşadığı sorunlardaki egemen rolünü vurgulamaktan asla vazgeçmeksizin (bu önemlidir ve asla unutulmamalıdır), onları (erkekleri) mevcut duruma getiren nedenlerin üstünde düşünülmesi gerektiğine inanılmaktadır. Bu toplantı da 'erkek' olgusunu neredeyse tüm yönleriyle ele alan, onları 'şiddet' kavramı açısından bakarak, tüm koşullarıyla irdeleyen ilk toplantı olmuştur.

Ortaya koyulan değerlendirmeler iki noktanın altını çizmiştir: Fark edilmese de erkek rolü birçok toplumda (özünü geniş ölçüde korumakla birlikte) son bir - iki on yılda ciddi değişimler geçirmiştir. Bu dönüşüm artan bir hızla sürecek, kesin olarak daha ileri bir konuma ulaşacak ve asla geriye dönmeyecektir.

Erkeğin rolü toplumsal düzeyde ve kadın açısından özellikle şiddet tartışmalarında önem kazanmaktadır. Şiddet yalnızca fiziksel şiddet değildir. Kadının açık fakat daha çok da kapalı bir biçimde baskı altına alınması, kişiliğini, kimliğini geliştirmekten herhangi bir biçimde alıkoyması şiddet uygulaması olarak görülmelidir. Asıl önemli olan da budur: Şiddetin dolaylı olarak ve gizlice uygulanması!

Bu durumu belirleyen de 'erkeklik' kavramı, anlayış ve rolünün geleneksel olarak kabul edilmesi ve desteklenmesidir.

Ne var ki sorunu aşmak ise bir tek erkek tavrı, erkeklik (masculinity) değil, birçok erkek tavrı, 'erkeklikler' (masculinities) olduğunu bilerek başlamayı gerektirmektedir. Nasıl farklı şiddet uygulamaları varsa her birine tekabül eden farklı erkeklikler de söz konusudur. Sorun bunları saptamak ve toplumsal plandan ayıklamakla giderilecektir.

Bunun kolay olmadığı biliniyor. Çünkü, erkeklik hem dinlerden başlayarak tüm bir insanlık tarihinden beslenmiştir hem de bir iktidardır. Erkek egemen toplum kendisine ait iktidardan asla, hangi gerekçe gösterilirse gösterilsin, kendiliğinden vazgeçmeyecektir.

Oysa yapılan birçok araştırma bu erkek rolünün kimi uygulamalarla önemli ölçülerde geriletilebileceğini kanıtlamaktadır. Bunların başında da yeni babalık anlayışı gelmektedir. Erkeğin kısmen annelik işlerini yüklenmesi bu konuda çok verimli sonuçlar doğurmaktadır. O nedenle sosyal güvenlik sistemlerinin doğum sonrasında erkeğe de çocuk bakımı için paralı izin vermesi hem uygulanmış hem de geliştirilmek için üstünde çalışılan bir yöntemdir.

İkincisi, şiddetin en önemli besleyicisi olan ekonomik eşitsizliğin toplumsal planla yok edilmesi için gerekli önlemlerin alınmasıdır.

Üçüncüsü, medyanın bu konudaki işlevinin bilinerek bu canavarın üstüne gidilmesidir.

Dördüncüsü ve belki de en önemlisi mevcut, kısıtlamalar ve sorunlarla dolu yurttaşlık - devlet ilişkisini kuran, kadınları ikincilleştiren 'toplumsal sözleşme'nin yerini yeni bir 'cinsiyet sözleşmesi'nin (gender contract) almasıdır.

Nihayet, bu arayışın aslında bir etik sorunu olduğunu ayımsayarak bir 'yeni etik' kavramının yaşamın tüm alanlarına egemen hale getirilmesidir.

Kadın - erkek eşitliği, kadına uygulanan şiddetin yok edilmesi öncelikle bir para değil zihniyet sorunudur. Doğallıkla ve kendiliğinden gelişmeyeceğinden bir politik kabul ve tercih gerektirmektedir. Bir demokrasi olgusudur.

Andığım toplantıya katılan ve bu konuda yaptıkları çalışmalarla uluslararası zeminde büyük saygınlık kazandığını gördüğüm 'Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün verdiği bilgiye göre Türkiye'de kadınların çok büyük bölümü şiddet altındadır. Erkekler bu durumu değiştirmek için egemenlik sonrası (post - patriarhal) dönemde yeni roller üstlenmeleri gerektiğini bilmeli, o konumlarını içlerine sindirmelidirler. Bunu kadınlar için değil kadınların aşağılandığı bu toplumda aşağılanın erkekler olduğunu bilerek, en azından kendileri için yapmalıdırlar.